

Sprawozdanie z XIX Zjazdu Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych

(Gościkowo-Paradyż, 18–20.09.2018 r.)

Malowniczo położony pocysterski zespół klasztorny z kościołem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Marcina w Gościkowie-Paradyżu, w Ziemi Lubuskiej, w dniach 18–20 września 2018 r. stał się miejscem XIX Zjazdu Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych. Część miejscowości, na której wzniesiono opactwo, zachowała starą nazwę „Paradyż”, pochodzącą od łacińskiego *Paradisus Sanctae Mariae*, czyli „Raj Matki Bożej”. Choć jest to powiedzenie historyczne, to jednak dla przybyłych tu członków SPMK stało się ono realnym doświadczeniem, ponieważ urok położenia geograficznego tego miejsca, piękno barkowego kompleksu klasztornego oraz gościnność gospodarzy – przełożonych i kleryków

Zielonogórsko-Gorzowskiego Wyższego Seminarium Duchownego – sprawiły, że wszyscy czuliśmy się w tych dniach „jak w niebie”.

Inspiracją do wyboru hasła tegorocznego zjazdu stały się rocznicowe klamry życia ks. Michała Marcina Mioduszeńskiego (1787–1868): w 2017 r. minęła 230. rocznica urodzin, a w 2018 r. przypada 150. rocznica śmierci tego zasłużonego dla muzyki kościelnej w Polsce kapłana ze Zgromadzenia Księży Misjonarzy św. Wincentego a Paulo. Zatem *Musica sacra – musica auditu digna?* („Muzyka sakralna – muzyka godna słuchania?”). Te słowa, będące jednocześnie intrygującym pytaniem, skłaniającym do naukowej refleksji w celu udzielenia na nie odpowiedzi, stały się mottem sesji naukowej i licznych kularowych dyskusji podczas zjazdu.

W spotkaniu wzięło udział ok. 50 uczestników. Byli z nami obecni i żywo towarzyszyli nam w obradach dwaj księża biskupi: Piotr Greger – Przewodniczący Podkomisji ds. Muzyki Kościelnej Konferencji Episkopatu Polski, oraz Stefan Cichy – były Przewodniczący Podkomisji ds. Muzyki Kościelnej.

Po przyjeździe uczestników ze wszystkich regionów naszego kraju rozpoczęliśmy spotkanie modlitwą i odśpiewaniem hymnu *Veni, Creator Spiritus*. Następnie słowa powitania skierował do wszystkich obecnych ks. dr Lucjan Dyka – Prezes SPMK, po czym sprawy organizacyjne omówił gospodarz, ks. dr Bogusław Grzebień.

W dalszej części ks. Prezes przedstawił sprawy bieżące dotyczące SPMK. Palcącym problemem okazała się modernizacja naszej strony internetowej, mająca na celu ulepszenie jej funkcjonowania. Ks. dr Lucjan Dyka przedstawił wszystkim relację ze swoich działań, jakie podjął w tym roku, aby uzyskać od władz kościelnych oficjalne pozwolenie na umieszczenie na stronie SPMK dokumentów Kościoła dotyczących prawodawstwa muzyki kościelnej. Wysunął także propozycję sporządzenia i udostępnienia na stronie SPMK bibliografii wszystkich publikacji i artykułów, jakie ukazały się w Polsce po Soborze Watykańskim II na temat muzyki sakralnej, oraz zamieszczenia spisu instytucji kształcących muzyków kościelnych w Kościele w Polsce. Zachęcił również członków SPMK do informowania o wydarzeniach kulturalnych związanych z promowaniem muzyki sakralnej w naszej ojczyźnie, organizowanych przez różne ośrodki: konferencjach naukowych, publikacjach, koncertach czy festiwalach. Ks. Prezes zapoznał także wszystkich obecnych ze stanem prac nad komentarzem do *Instrukcji Konferencji Episkopatu Polski o muzyce kościelnej* oraz wnioskiem Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych dotyczącym zachowania dotychczasowej liczby godzin w *Ratio studiorum* dla seminariów duchownych w Polsce.

Kolejnym zagadnieniem, jakie podjął ks. dr L. Dyka, były zasady dotyczące RODO obligatoryjne dla SPMK. Ks. Prezes poinformował także uczestników, często odpowiedzialnych za muzykę kościelną w diecezjach, o zmianie termi-

nu pielgrzymek muzyków kościelnych na Jasną Górę. Od tego roku będzie to zawsze II połowa listopada. Jednocześnie zachęcił diecezjalnych duszpasterzy muzyków kościelnych, organistów, dyrygentów chórów, prowadzących szkoły organistowskie do organizowania wspólnych wyjazdów na te pielgrzymki, które są unikatową okazją do poznania i zintegrowania środowiska muzyków kościelnych, a także do ich formacji duchowej. Przypomniano także o kierowaniu do SPMK próśb o objęcie Patronatem Honorowym wydarzeń artystycznych, o zgłaszaniu artykułów do rocznika Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych „Musica Ecclesiastica” oraz zgłaszaniu kandydatur do medalu SPMK *Per musicam ad fidem*.

Następnie ks. bp Piotr Greger poinformował obecnych o inicjatywie organizacji dorocznych rekolekcji dla muzyków kościelnych (kapłanów i osób świeckich) w dniach oktawy Wielkanocy w „Księżówce” w Zakopanem. Propozycja wymaga przedyskutowania i podjęcia decyzji w gronie zainteresowanych.

Kolejnym punktem spotkania inaugurującego tegoroczny zjazd była relacja finansowa za mijający rok, jaką przedstawił zebrany skarbnik SPMK, ks. dr Grzegorz Kopytowski.

Na koniec, jak co roku, uczestnicy zjazdu mieli okazję zaprezentowania publikacji książkowych lub płytowych oraz poinformowania o planowanych przedsięwzięciach na polu muzyki kościelnej. Mogli także przedstawiać wolne wnioski.

Bezpośrednio po zakończeniu posiedzenia, po uzyskaniu pozytywnych opinii Komisji Kwalifikacyjnej, Zarząd SPMK przyjął do Stowarzyszenia dwóch nowych członków, dzięki czemu SPMK liczy obecnie 162 osoby.

Punktem wieńczącym pierwszy dzień XIX Zjazdu SPMK była Eucharystia sprawowana w kościele seminaryjnym pod przewodnictwem ks. bp. Tadeusza Lityńskiego – ordynariusza diecezji zielonogórsko-gorzowskiej, który w homilii naświetlił nam specyfikę powołania i posługi muzyka we wspólnocie Kościoła. Mszę św. koncelebrowali obecni na naszym zjeździe bp Piotr Greger i bp Stefan Cichy. Na zakończenie celebracji miało miejsce uroczyste wręczenie V medalu Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych *Per musicam ad fidem*, którym tym razem został uhonorowany ks. prof. dr hab. Antoni Reginek – kapłan archidiecezji katowickiej, były Prezes SPMK, który w tym roku obchodzi jubileusz 70-lecia urodzin. Rocznica ta stała się więc okazją do zauważenia i podkreślenia przez środowisko muzyków kościelnych nieocenionych zasług ks. prof. A. Reginka w zakresie formacji muzycznej kapłanów i świeckich, pracy dydaktycznej i działalności naukowo-badawczej na Uniwersytecie Śląskim. W wygłoszonej laudacji podkreślano także, oprócz niedoścignionych kompetencji naukowych Laureata, wielkość i szlachetność jego osobowości, której wyróżniającą cechą jest naturalna delikatność,

takt i skromność. W podziękowaniu za otrzymane wyróżnienie, nie ukrywając swojego wzruszenia i zaskoczenia, ks. prof. A. Reginek wyraził ogromną wdzięczność całemu środowisku muzyków kościelnych w Polsce.

Po Mszy św., w przepięknym barokowym wnętrzu kościoła i w jego nadzwyczajnej akustyce, mogliśmy wysłuchać koncertu w wykonaniu chóru studentów i absolwentów Wydziału Artystycznego Uniwersytetu Zielonogórskiego *Vox Humana*. Wykonawcy nasycili nasze uszy i naszego ducha muzyką z różnych epok i w różnym składzie wykonawczym. Przy organach zespołowi towarzyszył dr Michał Kocot. Wtorkowy wieczór zakończył się kolacją i spotkaniem towarzyskim.

Drugi dzień zjazdu został zainicjowany celebracją Eucharystii pod przewodnictwem ks. bp. P. Gregera. W homilii ks. biskup wezwał muzyków kościelnych, aby w swojej posłudze kierowali się nie tylko wiedzą i umiejętnościami, ale prawdziwą Bożą mądrością.

Po Mszy św. i śniadaniu rozpoczęła się sesja naukowa, która miała na celu przeprowadzenie refleksji na temat muzyki kościelnej i jej przemian w XIX i XX w. w Kościele w Polsce. Na kształt kultury muzycznej tego okresu w naszej ojczyźnie z pewnością duży wpływ miał *Śpiewnik kościelny* ks. M.M. Mioduszewskiego. W tematyce przedstawianych referatów pojawiły się zagadnienia związane ze zróżnicowaniem modeli melodycznych funkcjonujących w polskich śpiewnikach, ich wariantowością w aspekcie geograficznym i historycznym od XIX w. do chwili obecnej oraz kwestie inspiracji chorałem gregoriańskim w twórczości kompozytorów melodii kościelnych.

W pierwszej sesji konferencji naukowej, prowadzonej przez ks. dr. Mariusza Białkowskiego, wybrzmiały dwa referaty. Pierwszy z nich został wygłoszony przez ks. dr. Zbigniewa Stępniaaka (UWM Olsztyn) na temat: *Muzyka godna wykonania i słuchania. Twórcze inspiracje chorałem gregoriańskim Oskara Laggera (ur. 1934) w wybranych solowych kompozycjach na niski bas*. Autorem drugiego wystąpienia, na temat: *Ewolucja śpiewów ku czci Najświętszej Maryi Panny w perspektywie przemian repertuarowych XIX-XX w. Studium na podstawie wybranych utworów w śpiewnikach ks. Mioduszewskiego i ks. Siedleckiego*, był ks. dr Łukasz Szczeblewski (Siedlce).

Po ożywionej dyskusji i przerwie na kawę rozpoczęła się druga sesja, którą poprowadził ks. dr Łukasz Kątny. W ramach tej części konferencji uczestnicy wysłuchali następujących przedłożeń: ks. mgr. lic. Jana Bagińskiego (Słońsk), *Praktyka wykonawcza muzyki religijnej wśród osadzonych. Refleksja muzykologa – kapelana* oraz ks. dr. Lucjana Dyki (Rzeszów), *Władysław Cyrbes – zapomniany kompozytor z Zaborowa*. Na koniec konferencji wszyscy uczestnicy mieli możliwość zabrania

głosu na poruszone tematy, co stało się okazją do bardzo merytorycznej dyskusji, dotyczącej nie tylko stanu badań nad historią muzyki kościelnej w Polsce, ale także postulatów dotyczących teraźniejszości czy jej przyszłości.

Środowe popołudnie organizatorzy zjazdu wypełnili nam wyjazdem i zwiedzaniem Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego, co dla każdego było ogromnym przeżyciem. Tak intensywny dzień, który dostarczył nam wielu wrażeń naukowych i historycznych, zakończyliśmy wspólną celebracją Nieszporów. Przewodniczył im ks. dr hab. Stanisław Garnczarski. Następnie posililiśmy nasze ciała podczas kolacji oraz wieczoru towarzyskiego.

Trzeci dzień naszego zjazdu zainicjowano Mszą św. sprawowaną pod przewodnictwem ks. bp. Stefana Cichego. Po Eucharystii i śniadaniu został otwarty panel dyskusyjny, dotyczący muzyki liturgicznej towarzyszącej obrędom, szczególnie I Komunii Świętej, celebracji sakramentu małżeństwa oraz chrześcijańskiego pogrzebu. Okazał się on bardzo owocny, gdyż uczestnicy zjazdu wymienili się doświadczeniami i wypracowanymi metodami duszpastersko-formacyjnymi, jakimi posługują się w swoich diecezjach. Okazało się, że wiele propozycji muzycznych zostało już przygotowanych i mogą one posłużyć innym ośrodkom w pracy nad podnoszeniem poziomu muzyki liturgicznej w Kościele w Polsce. Spotkanie zamknęły serdeczne podziękowania ks. Prezesa skierowane do księży biskupów, do organizatorów tegorocznego zjazdu, prelegentów i wszystkich przybyłych. Jednocześnie ks. L. Dyka zapowiedział miejsce i datę kolejnego zjazdu Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych. Odbędzie się on w Rzeszowie, w dniach 17–19 września 2019 r. Na szczęśliwy powrót do domu błogosławieństwa udzielił nam ks. bp Stefan Cichy.

XIX Zjazd Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych przejdzie do historii zapewne jako czas zarówno przyjacielskiego spotkania całego środowiska muzyków kościelnych, jak i wypracowania niezwykle owocnych koncepcji współpracy na przyszłość. Wszyscy uczestnicy byli zgodni co do tego, że w ramach działalności Stowarzyszenia musimy zintegrować wszystkie siły, aby polepszyć i wzmocnić współdziałanie różnych ośrodków i instytucji związanych z muzyką kościelną w naszej ojczyźnie oraz zintensyfikować możliwości naszego oddziaływania na tych, którym służymy i do których jesteśmy posłani. Mamy nadzieję, że kolejne lata istnienia i działalności SPMK przyniosą realizację tych postulatów, które wydają się być nieodzowne dla przemiany i ciągłego podnoszenia poziomu muzyki sakralnej w naszym polskim Kościele.

s. dr Dolores Monika Nowak PDDM
Sekretarz SPMK